Stadskerk Nijmegen (OCP), 4 april 2026,Paaswake;
voorgangers: ds. Pieter Endedijk & ds. Richart Huijzer (PKN)

[Eerste lezing, bij het licht: Genesis 1, 1-5] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 In het begin schiep God de hemel en de aarde. 2 De aarde was nog woest en doods, en
duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water.
3 God zei: 'Er moet licht komen,' en er was licht. 4 God zag dat het licht goed was, en hij
scheidde het licht van de duisternis; 5 het licht noemde hij dag, de duisternis noemde hij
nacht. Het werd avond en het werd morgen. De eerste dag.

[Tweede lezing: Exodus 13, 21-22,; 14, 9-10.21-28. 30a] (Nieuwe Bijbelvertaling)
21 De HEER ging voor hen uit om hun de weg te wijzen, overdag in een wolkkolom, 's nachts
in een lichtende vuurzuil. Zo konden ze dag en nacht verder trekken. 22 Overdag ging de
wolkkolom het volk voortdurend voor, en 's nachts de vuurzuil. {…}
9-10 De Egyptenaren achtervolgden hen, en haalden hen in bij Pi-Hachirot, waar het volk van
Israël zijn kamp had opgeslagen, dicht bij de zee, tegenover Baäl-Sefon. Toen de Israëlieten
de farao zagen naderen, met al zijn paarden, wagens en ruiters en al zijn voetvolk, werden ze
doodsbang en riepen ze de HEER luidkeels om hulp. (…)
21 Toen hield Mozes zijn arm boven de zee, en de HEER liet de zee terugwijken door
gedurende de hele nacht een krachtige oostenwind te laten waaien. Hij veranderde de zee in
droog land. Het water spleet, 22 en zo konden de Israëlieten dwars door de zee gaan, over
droog land; rechts en links van hen rees het water op als een muur. 23 De Egyptenaren
achtervolgden hen, alle paarden en wagens van de farao en al zijn ruiters gingen achter hen
aan de zee in. 24 Maar in de morgenwake keek de HEER vanuit de vuurzuil en de wolkkolom
neer op het Egyptische leger en zaaide paniek onder hen. 25 Hij liet de wielen van de wagens
vastlopen, zodat de Egyptenaren de grootste moeite hadden om vooruit te komen. 'Laten we
vluchten!' riepen ze. 'De HEER steunt de Israëlieten, hij strijdt tegen ons!'
26 De HEER zei tegen Mozes: 'Strek je arm uit boven de zee; dan stroomt het water terug,
over de Egyptenaren en over al hun wagens en ruiters.' 27 Mozes gehoorzaamde, en toen de
dageraad aanbrak, stroomde de zee terug naar haar gewone plaats. De Egyptenaren
vluchtten het water tegemoet, de HEER dreef hen regelrecht de golven in. 28 Het
terugstromende water overspoelde het hele leger van de farao, al zijn wagens en ruiters, die
achter de Israëlieten aan de zee in gereden waren; niet een van hen bleef in leven. (….)
30 Zo redde de HEER de Israëlieten die dag uit de handen van de Egyptenaren.

[Lezing bij de doop: Romeinen 6, 3-5] (Nieuwe Bijbelvertaling)
3 Weet u niet dat wij die gedoopt zijn in Christus Jezus, zijn gedoopt in zijn dood? 4 We zijn
door de doop in zijn dood met hem begraven om, zoals Christus door de macht van de Vader
uit de dood is opgewekt, een nieuw leven te leiden. 5 Als wij delen in zijn dood, zullen wij
ook delen in zijn opstanding.

[Evangelie: Matteüs 28, 1-10] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Na de sabbat, toen de ochtend van de eerste dag van de week gloorde, kwam Maria uit
Magdala met de andere Maria naar het graf kijken. 2 Plotseling begon de aarde hevig te
beven, want een engel van de Heer daalde af uit de hemel, liep naar het graf, rolde de steen
weg en ging erop zitten. 3 Hij lichtte als een bliksem en zijn kleding was wit als sneeuw. 4 De
bewakers beefden van angst en vielen als dood neer. 5 De engel richtte zich tot de vrouwen
en zei: 'Wees niet bang, ik weet dat jullie Jezus, de gekruisigde, zoeken. 6 Hij is niet hier, hij is
immers opgestaan, zoals hij gezegd heeft. Kijk maar, dat is de plaats waar hij gelegen heeft. 7
En ga nu snel naar zijn leerlingen en zeg hun: "Hij is opgestaan uit de dood, en dit moeten
jullie weten: hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zul je hem zien." Dat is wat ik jullie te
zeggen had.'
8 Ontzet en opgetogen verlieten ze haastig het graf om het aan zijn leerlingen te gaan
vertellen. 9 Op dat moment kwam Jezus hun tegemoet en groette hen. Ze liepen op hem toe,
grepen zijn voeten vast en bewezen hem eer. 10 Daarop zei Jezus: 'Wees niet bang. Ga mijn
broeders vertellen dat ze naar Galilea moeten gaan, daar zullen ze mij zien.'

[overweging:]
Wanneer begint Pasen?
Pasen begint niet met de opstanding van Christus.
Pasen begint veel eerder.
Pasen begint in het duister. Er is een verlangend uitzien naar het einde van de nacht. 'Hoever is de nacht?' klinkt er. Nee, het is nog duister, maar er wordt geroepen: 'Ontwaak!'
En dan is er licht. Eén licht zet de hele ruimte in het licht, in vuur en vlam.
God zei: 'Er moet licht komen!' – dát is Pasen.

Pasen begint niet met de opstanding van Christus.
Pasen begint veel eerder. Als de kinderen van Israël uit Egypte trekken en door de zee worden geleid, door het water van de dood.
Dát is Pasen.

Licht en water. Daarom moeten die verhalen in deze nacht gelezen worden.
De kerk kent die paasverhalen en wist in deze nacht van geen ophouden. Er werden twaalf paasverhalen gelezen, later zeven. Je moest immers een hele nacht waken om bij het hanengekraai te kunnen uitkraaien: 'De Heer is waarlijk opgestaan'.
Maar wij hebben meestal dat uithoudingsvermogen en die concentratie niet. Maar van die vele paasverhalen in deze nacht moeten die twee altijd klinken: over licht en water.

Dan begrijpen we pas wat in het lied staat dat we bij de doop zongen:[1]

> Een lied van uw verwondering
> dat nóg uw naam niet onderging,

[1] Liedboek 655:3

maar weer opnieuw geboren is
uit water en uit duisternis.

Dat is gedoopt worden, je doopt gedenken: uitzingen, elkaar toezingen dat je naam niet ondergaat, maar steeds opnieuw in één adem genoemd wordt met de Eeuwige: Ik-zal-er zijn! Dát is Pasen: opnieuw geboren zijn uit water en duisternis.

Daarom moet er gedoopt worden, en als er geen dopelingen zijn, gedenken we wel dat we gedoopt zijn. Dat is aan den lijve ondervinden wat het wil zeggen steeds opnieuw geboren worden uit water en uit duisternis.

De zee waardoor Israël trok is als een graf. Het is geen leeg graf. Egypte met zijn paarden en wagens ging ten onder in het water.
Ook onze graven zijn niet leeg. We bezoeken het graf van een familielid, je raakt de steen aan, legt er bloemen neer, of je wandelt over een strooiveld, of tussen oorlogsgraven. Naarmate je ouder wordt, worden de herinneringen aan wie je zijn voorgegaan talrijker.

Met Pasen vieren we dat het graf leeg is. 'Christus is opgestaan' zingen we en de halleluja's zijn niet van de lucht.
Maar hoe maak je dat zichtbaar – dat lege graf?

Kunstenaars kunnen zo'n lege plek zichtbaar maken.
Enkele jaren geleden was in Amsterdam de tentoonstelling 'Stations of the Cross', kruiswegstaties, zoals ze in kerken hangen, maar nu van allerlei verschillende kunstenaars die geen uitbeelding geven van een moment in het lijdensverhaal, maar hún interpretatie geven van zo'n moment in de openbare ruimte.
De klassieke kruisweg bestaat uit veertien staties en de laatste is 'Jezus wordt in het graf gelegd'.
Maar in die tentoonstelling is er een vijftiende statie aan de veertiende toegevoegd, getiteld: 'Opstanding'.

Die vijftiende statie kreeg zijn verbeelding In de Heilig Grafkapel (*what's in a name*) van de Oude Kerk in Amsterdam. Daar was het te zien, of eigenlijk: het was niet te zien.
Een kunstenaar had in die kapel alleen het witte glas-in-loodraam bedekt met rode folie. De kapel veranderde niet, er waren geen objecten, maar door de verandering van het licht veranderde wat je zag, of beter: je keek anders naar wat je niet zag.
Het woord van de engel wordt opeens voelbaar en tastbaar: 'Hij is niet hier'.
Je staat te kijken naar wat er niet is, en zo besef je wat er wel is.
Het kunstwerk – dat is dus alleen het gekleurde glas in de kapel – heet 'Anastasis', opstanding.

Zo'n kapel in het rode licht was in mijn ogen een heel trefzekere omschrijving van het lege graf.
Een plaats die je leert om anders te gaan kijken. Het prille morgenlicht van de paasmorgen brengt dat bij je.
Ik ben in die weken twee keer in die kapel geweest. De eerste keer gaf verwarring, ik zag niets, ik vond niets. Ik was als Maria van Magdala.
Maar de tweede keer groeide het inzicht en raakte het mij, het raakte mij aan, zoals het Maria van Magdala raakte, aanraakte.

Ik ben niet zo geïnteresseerd in echt gebeurd of niet echt gebeurd van evangelieverhaal, omdat ik weet, dat de betekenis van Pasen veel dieper gaat, veel existentiëler is dan die vraag.
We moeten het van Pasen hebben, om staande te blijven in ons leven en in deze wereld, waarin ons van alles kan overkomen.

Pasen voorkomt niet dat verdriet je raakt, dat de dood van een geliefde je leven verandert, dat een ernstige ziekte alles in de war schopt. De dood is om razend van te worden, zeker als het onverwachts en om onbegrijpelijke reden te leven verstoort.

Het lege graf zegt: Hij is hier niet, het is hier niet, het leven moet je niet bij de dood zoeken. De plaats van gemis wordt een open ruimte, een nieuw begin, een plaats die ons de hoop teruggeeft op en ons inspireert tot een nieuw en opgewekt leven. Zoals een paaslied zegt:

> Ook als wij niet meer hopen
> bloeien aan dorens van de rouw
> lachend de rozen open.[2]

Om Pasen te begrijpen moet je je los maken uit de vanzelfsprekendheid en zelf op zoek gaan naar het lege graf, de ruimte waar je voelt: Hij is hier niet. Het is hier niet.
Dan is het open graf een nieuw begin.

Pieter Endedijk, endedijk@hetnet.nl

[2] Liedboek 643:5